

5. Maugham W. S. The Painted Veil: The Book for Reading in English / W. S. Maugham. – SPb. : Anthology, CARO, 2008. – 256 p.
 6. Maugham W. S. Theatre: The Book for Reading in English / W. S. Maugham. – SPb. : CARO, 2008. – 384 p.
 7. Онищенко М. С. Инверсия в английском языке: методология и прагматика перевода на русский [Электронный ресурс] / М. С. Онищенко // Acta Linguistica. – Vol. 4. – № 1 (2010). – Режим доступа : <http://www.actalinguistica.com/arhiv/index.php/als/article/view/265/400>

УДК 811.111'364(09)

Д. О. Вольницька,

Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир

ГІПОТЕЗА ДЕТЕРМІНАНТНОЇ ФРАЗИ ЯК ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ПРОЕКЦІЇ В ГЕНЕРАТИВНІЙ ПАРАДИГМІ

Статтю присвячено висвітленню сучасної гіпотези структури іменної фрази в англійській мові. У розвідці розкрито традиційний та генеративний підходи до аналізу іменної фрази. Ґрунтуючись на надбаннях генеративної граматики автор підкреслює існування гіпотези детермінантної фрази як функціональної проекції іменної фрази. Використовуючи останні доробки у царині генеративної граматики, у розвідці проілюстровані приклади різних підходів до аналізу будови іменної фрази.

Ключові слова: генеративна граMATика, іменна фраза, детермінант, гіпотеза детермінантної фрази, функціональна проекція, ядро.

В статье рассмотрена структура именной фразы с использованием традиционного и генеративного подходов. Базируясь на современных теориях генеративной грамматики, автор раскрывает возникновения гипотезы детерминантной фразы как функциональной категории именной фразы в английском языке. Исследование иллюстрирует основные модели структуры именной фразы с наличием детерминанта в ней.

Ключевые слова: генеративная грамматика, именная фраза, детерминант, гипотеза детерминантной фразы, функциональная категория, проекция.

The article investigates modern approaches to the NP (noun phrase) structural analysis. Basing on the up-to date theories in generative grammar the author analyses the emergency of DP (determiner phrase) hypothesis in the English language. The investigation highlights main points on the NP structure through generative perspective. The author gives examples of the main models of NP structure using traditional and generative approaches. The article reveals modern tendency to the analysis of NP and DP relations. The research emphasizes on the existence of DP as the functional category of NP in generative framework.

Key words: generative grammar, noun phrase, determiner phrase, head, functional category, projection, DP hypothesis.

Сучасні лінгвістичні студії характеризуються посиленням інтересом до вивчення граматичної системи будь-якої мови. Особливу увагу привертають раніше проаналізовані явища, що потребують нового ґлумачення їх природи крізь призму новітніх підходів. **Метою** нашої розвідки є висвітлити актуальну тенденцію аналізу структури іменної фрази у царині генеративної граматики.

Гіпотеза детермінантної фрази знаходиться у полі зору Хомскіанських генеративних підходів. Генеративісти дискутують про правило структури складових (**Phrase Structure Rule**), виникнення Х-штрих теорії, гіпотезу детермінантної фрази С. Ебні, картографічні підходи стосовно детермінантної фрази, сучасні підтвердження того, що іменник є ядром іменної фрази. Дисертаційне дослідження С. Ебні (1987) суттєво вплинуло на погляди лінгвістів. У своїй розвідці науковець висуває гіпотезу так званої детермінантної фрази як найвищу функціональну категорію іменних фраз. У роботах Дж. Бернштейн, М. Брейма, Т. Стоуелла Н. Хомського [3; 4; 6; 13] та інших підтверджується трактування С. Ебні [1]. Це припущення отримало назву гіпотеза детермінантної фрази (**DP hypothesis**).

С. Ебні стверджує, що ядром іменної фрази є певна функціональна категорія. Він прирівнює іменну фразу до детермінантної. За аналогією до дієслівної фрази (**Verb Phrase**), що входить до часової групи (**Tense Phrase**), С. Ебні провів симетрію між іменною фразою та клаузальною проекцією. Внаслідок цього припускають, що іменну фразу потрібно розглядати як N-проекцію (**N-projection**) з функціональною проекцією у домінуванні. Проілюструємо зазначене трактування [1].

Рис. 1 Схема функціональної проекції іменної фрази за С. Ебні

У свою чергу С. Ебні стверджує, що D (**Determiner**) містить узгоджувач (**AGR**) у кожній іменній фразі [1]. Науковець висвітлює свою думку у двох прикладах:

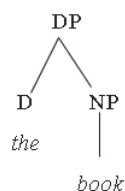

Рис. 2а Структура іменної фрази з детермінантом «the»

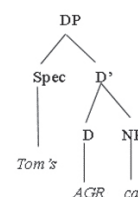

Рис. 2b Структура іменної фрази з посесором

С. Ебні намагався створити таку структуру, яка б змогла вирішити проблему порядку слів з числівниками та класифікаторами в англійській мові. Він запропонував дві позиції у складі DP для розташування займенника, числівника чи класифікатора. Об'єднання числівника та класифікатора утворюють NumP (**N**umeral **P**hrase). Згідно цього, усі посесивні та числівникові фрази описують ядро іменникової групи. Проілюструємо на прикладі.

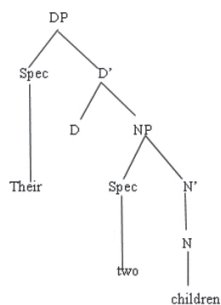

Рис. 3 Структура іменної фрази з посесивом та числівником

На ранніх стадіях розвитку синтаксичної теорії структуру іменної фрази розглядали як максимальну проекцію NP (**N**oun **P**hrase), у якій ядром є іменник (**N-noun**), а решту конститuentів у межах цієї фрази вважали специфікаторами (**specifiers**) різних рівнів. У межах X-штрих теорії структура іменної фрази мала такий вигляд [10]:

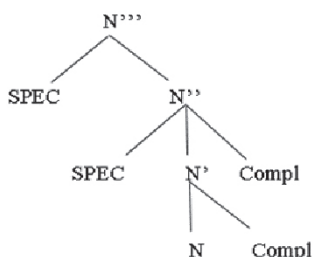

Рис. 4 Загальна модель іменної фрази за Р. Джекендоффом

Максимальною проекцією у структурній схемі (4) є іменник. Іменна фраза містить також два специфікатори, що не є частиною X-штрих теорії.

Р. Джекендофф вважає, що позиції специфікаторів наповнюються різними класами явищ. Позицію вищого специфікатора займають посесори та детермінанти, нижчий специфікатор містить квантифікатори, числівники, іменники і т.д. Спираючись на думку Р. Джекендофф, проілюструємо модель іменної фрази на прикладах [10].

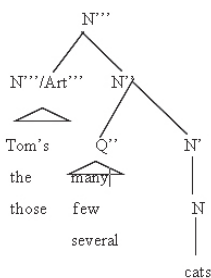

Рис. 5 Модель іменної фрази зі специфікаторами різних рівнів за Р. Джекендоффом

У цій структурі конститuentи такі як: артиклі, демонстративи та посесивні фрази розглядають як специфікатори N»', а квантифікатори *many*, *few* – як специфікатори N». Єдиною проблемою у моделі Р. Джекендоффа є нерівність між посесивами та демонстративами, оскільки перші представляють відкритий клас, а другі – закритий. Крім того проблемним є також віднесення посесивних фраз та детермінантів до однієї категорії специфікатора [9].

У межах генеративної граматики до виникнення X-штрих теорії, D-елементи (детермінанти, числівники, квантифікатори) розглядали як конститuentи n-гілки (**n-branching**) іменної фрази, що визначені правилом структури складових [11]. Детермінанти самостійно не можуть утворювати ані лексичну, ані функціональну проекцію, тому домінуються проекцією іменної фрази.

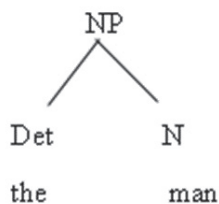

Рис. 6 Розташування детермінантів у структурі речення згідно ранніх студій генеративної граматики

З огляду на подану схему очевидним є те, що не існує ієрархічної структури у межах фрази. Іменник вважається семантичним та синтаксичним ядром іменної фрази [12].

Одні з перших пропозицій, висунутих на користь функціонального ядра в іменній фразі, можна знайти у роботах М. Брейм [4]. Він стверджує, що помилковим є судження про те, що іменник є ядром іменної фрази. Згідно з думками вченого детермінант є ядром-селектором (**head-selector**) іменної фрази [4].

У працях Н. Хомського (1986) було запропоновано розширення X-штрих нотації для лексичних категорій (специфікатор-ядро-комплемента), що дозволяло перехід до функціональних категорій [6]. Спираючись на постулат Н. Хомського, структуру клаузи аналізували як таку, що складається з функціональних проєкцій на вершині дієслівної фрази (**Verb Phrase**), групи комплементатора (**Complementizer Phrase**), фінітної групи (**Inflection Phrase**) [7].

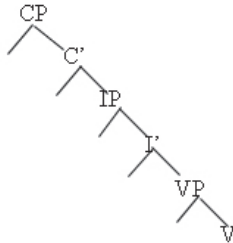

Рис. 7 Функціональні проєкції вершин

Однак іменну фразу все ще аналізували за моделлю Р. Джекендофф. Структура у схемі (6) не є паралельною схемі (7), хоча у багатьох аспектах простежується паралельність іменних фраз та клауз.

У теорії Принципів та Параметрів (**Principles and Parameters framework**) іменні фрази розглядають як максимальні проєкції лексичного ядра N^0 [8]. Застосовуючи правила теорії X-штрих щодо іменної фрази, лексичне ядро N^0 комбінується з комплементом (наприклад, PP), формуючи N-штрих (N^1) рівень, проміжний N^1 рівень комбінується з ад'юнктом, створюючи, наприклад, препозиційну чи ад'єктивну фрази. Найвищий N^1 рівень комбінується з специфікатором (наприклад, детермінантна чи преномінальна генетивна фрази), формуючи максимальний рівень іменної фрази. Наприклад:

- (1) *The revision of the chapter*
- (2) *Tom's revision of the chapter*

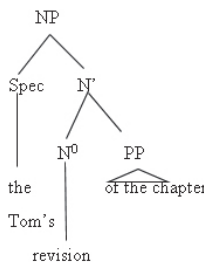

Рис. 8 Максимальна проєкція іменної фрази за теорією Принципів та Параметрів

З огляду на два вище зазначених приклади очевидним є той факт, що детермінант розглядають паралельно з преномінальною генетивною фразою.

У межах традиційної граматики структуру іменної фрази розглядають як таку, що містить N як головний елемент фрази. На противагу цьому у генеративній парадигмі визнано існування функціональної проєкції DP, до складу якої входить NP. Гіпотеза про те, що головним елементом у структурі іменної фрази є функціональна категорія, а не лексична, стало поштовхом до виникнення гіпотези детермінантної фрази. Аргументи на користь цієї гіпотези знаходимо у працях С. Ебні, Р. Джекендоффа та Н. Хомського. Використовуючи надбання генеративної граматики, вважаємо доцільним та перспективним проаналізувати структуру іменної фрази у діахронічному аспекті.

Література:

1. Abney S. The English noun phrase in its essential aspect [Електронний ресурс] / S. Abney. – 1987. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.vinartus.com/spa/87a.pdf>
2. Alexiadou A. Noun Phrase in the Generative Perspective / A. Alexiadou, L. Haegeman, M. Stavrou. – Berlin : Walter de Gruyter, 2007. – 665 p.
3. Bernstein J. The DP Hypothesis: Identifying Clausal Properties in the Nominal Domain / J. Bernstein // The Handbook of Contemporary Syntactic Theory / J. Bernstein. – Oxford : Wiley-Blackwell, 2001. – С. 536–561
4. Brame M. The general theory of binding and fusion / M. Brame // Linguistic Analysis. – 1981. – № 7. – P. 277–325
5. Bruening B. Selectional Asymmetries between CP and DP Suggest that the DP Hypothesis is Wrong [Електронний ресурс] / B. Bruening. – 2009. – Режим доступу до ресурсу : <http://repository.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1071&context=pwpl>
6. Chomsky N. Barriers / N. Chomsky. – Cambridge, Mass. : MIT Press, 1986. – 102 p.
7. Chomsky N. Bare Phrase Structure / N. Chomsky. – Cambridge, Mass. : MIT Working Papers in Linguistics, 1994. – 51 p.
8. Coene M. From NP to DP: The syntax and semantics of noun phrases / M. Coene, Y. D'Hulst. – Amsterdam : John Benjamins Publishing, 2003. – 368 p.
9. Culicover P. Simpler Syntax / P. Culicover, R. Jackendoff. – Oxford : Oxford University Press, 2005. – 608 p.
10. Jackendoff R. X⁰ Syntax: A study of phrase structure / R. Jackendoff. – Cambridge : MIT Press, 1977. – 249 p.
11. Payne T. Understanding English Grammar: A Linguistic Introduction / T. Payne. – Cambridge : Cambridge University Press, 2010. – 448 p.
12. Punske J. Functional structure inside nominal phrases / J. Punske // The Routledge Handbook of Syntax / J. Punske. – NY : Routledge, 2014. – P. 65–88.

13. Stowell T. Determiners in NP and DP / T. Stowell // Views on phrase structure / T. Stowell. – NY : Springer Science & Business Media, 1991. – P. 37–56.
14. Ticio M. On the structure of DPs : дис. канд. філ. наук / Ticio M.E. – University of Connecticut, 2003. – 268 p.
15. Winter Y. DP structure and flexible semantics [Електронний ресурс] / Y. Winter. – 2000. – Режим доступу до ресурсу : www.cs.technion.ac.il/~winter/papers/DP.pdf
16. Zribi-Hertz A. The DP hypothesis and the syntax of identification / Anne Zribi-Hertz. // Recherches linguistiques de Vincennes [En ligne]. – 2002. – №31. – P. 127–142.

УДК 811.161.2'373'276.3-055.2

О. Д. Гаврилацук,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці

ГЕОГРАФІЧНІ ОБ'ЄКТИ У РОЛІ АДРЕСАТІВ ГЕНДЕРНО МАРКОВАНОГО ЗВЕРНЕНОГО МОВЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ

У статті схарактеризовано види адресатів внутрішнього мовлення в художньому тексті, а саме детальніше висвітлено звернення до географічних об'єктів. Вибір тих чи інших номінацій адресата внутрішнього мовлення у художньому тексті автором-чоловіком та автором-жінкою є підтвердженням гендерної маркованості таких найменувань. Заразом дослідження представляє стереотип культурної поведінки у свідомості українських чоловіка та жінки.

Ключові слова: внутрішнє мовлення, внутрішнє мовлення у художньому тексті, зовнішнє мовлення, адресант, адресат, номінація адресата мовлення.

В статье охарактеризованы виды адресатов внутренней речи в художественном тексте, а именно подробнее проанализированы обращения к географическим объектам. Выбор тех или иных номинаций адресата внутренней речи в художественном тексте автором-мужчиной и автором-женщиной является подтверждением гендерной маркированности таких наименований. Исследование также представляет стереотип культурного поведения в сознании украинских мужчины и женщины.

Ключевые слова: внутренняя речь, внутренняя речь в художественном тексте, внешняя речь, адресант, адресат, номинация адресата речи.

The actual questions in modern linguistics about the human factor in the language are highlighted in this article, namely the questions of gender linguistics, communicative linguistics, pragmalinguistics, text linguistics, psycholinguistics and ethno-psycholinguistics.

The types of addressees of the internal speech in the fiction are described in the article, namely the appeal to the geographical objects are more detailed reflected. The choice of those or other nominations of addressee of the internal speech in the fiction by the author-man and the author-woman is the confirmation of gender marking of such nominations. The research represent also the stereotype of the cultural behaviour in the Ukrainian man and woman consciousness.

Geographical objects, to which authors address, are parted into two groups: 1) native territories for the addresser (Ukraine, native cities and villages, and also the Ukrainian cities and villages, which cause by authors certain associations, remembrances or nostalgia); 2) foreign territories for the addresser (other continents, countries, parts of countries, cities).

Both male and female authors appeal to Ukraine in the internal speech in the fiction, but women use the proper noun «Ukraine» and the general names are the most used by men, usually emotionally marked, that affirm about the interest to the country matters of the state and the national character. The male author demonstrates knowledge in a certain sphere and ability neatly to quote or paraphrase the fragments from works, films, paremiology etc.

Appeals to cities and villages, usually to native or those, which became native after the prolonged dwelling in them, are more frequent in the internal speech of the male author, which always uses the proper noun for the specification of the addressee, while women don't appeal practically to cities and villages.

Appeals to continents, to the other countries and their regions and cities are only in speech of male authors, though female authors describe in their works the histories of stay abroad, however these geographical objects are never the addressees of the female internal speech in the fiction.

Key words: internal speech, internal speech in fiction, external speech, addresser, addressee, nomination of addressee speech.

Перспективним у сучасному мовознавстві є вивчення номінації адресата мовлення як виразника засобу апеляції, зокрема і з огляду на гендерний чинник. Цікавим об'єктом дослідження вважаємо не тільки власне зовнішнє та зображене у художньому тексті зовнішнє мовлення, а й внутрішнє мовлення у художньому тексті, написаному від першої особи однини.

Теоретичні питання функціонування номінацій адресата мовлення, а саме зовнішнього мовлення, детально висвітлені у працях українського науковця М. Скаба: «Прагматика апеляції в українській мові» [4] та «Грамматика апеляції в українській мові» [3]. Учений розглядає функції номінацій адресата мовлення [4, с. 30-36] та лексико-семантичні групи найменувань адресата мовлення [4, с. 36-72].

Попередньо ми вже розглядали особливості функціонування номінацій адресата внутрішнього мовлення у художньому тексті [1; 2], проте адресат-географічний об'єкт як учасник комунікативного акту був схарактеризований тільки частково.

Досі в комунікативній лінгвістиці не було прокласифіковано адресатів мовлення, зокрема адресатів внутрішнього мовлення у художньому тексті.

Головною метою цієї роботи є представлення гендерних особливостей внутрішнього мовлення у художньому тексті (на матеріалі сучасної української прози), зверненого до адресатів-географічних об'єктів.

Внутрішнє мовлення у художньому тексті може бути потрактоване як безпосередній акт спілкування. Так, М. Скаб зазначає, що «більшість актів так званого внутрішнього мовлення [...] теж можуть бути потрактовані як акти спілкування [...] прикладів такого типу досить багато в текстах художньої літератури» [3, с. 18].

У текстах внутрішнього мовлення у художньому тексті номінації адресата мовлення дещо відрізняються від зовнішньомовленневих (тих, що функціонують у зовнішньому мовленні), оскільки у внутрішньому мовленні, а також у внутріш-